

alfabetului cirilic cu cel latin" emis de Eforia Școalelor în 1850, "Etnicul în educație și învățămînt" al lui Apostol Culea, „Ionel” sau „Educația unui bun copil” de V. Gr. Borgovan, prima lucrare de educație populară românească.

Două vitrine sunt dedicate documentelor școlare.

Vizitatorul se poate informa despre activitatea cadrelor didactice și situația școlilor, despre instrucțiuni, cataloge. Sunt expuse atestate și certificate eliberate cu 100 de ani în urmă, cum este Atestatul în limba latină „Ludi magister” original, eliberat de școală din Blaj în anul 1812, atestatul de învățătură și purtare nr. 159, din anul 1832 eliberat de colegiu Sf. Savu din București elevului N. Savovici, pentru clasa I, original îscălit de Petruș Poenaru; un certificat școlar al lui V. Gr. Borgovan, de absolvire a clasei a VI-a la Gimnaziul greco-catolic Năsăud, 16 aprile 1870.

Atenția vizitatorilor este atrăsă de grupul de scrisori ale unor remarcabili profesori și oameni de literă: Titu Maiorescu, Spiru C. Haret, C. Rădulescu-Motru, Vl. Ghidionescu, S. Mehedinți, Onisifor Ghibu, Demetru Lăurian, Maria Panaiteanu, Radu Petre, Constantin Moisil, Iuliu Moisil, C. Meissner, Nicolae Iorga, Dimitrie Goga, Cezar Petrescu, Henri H. Stahl, Al. Brekete-Voineschi, Iosif I. Gabrea.

Expoziția cîștigă prin albumele cu desene și lucrări executate de elevi școlilor profesionale din București și prin cele care oglindesc imagini din școală, din trecut și prezent, donate de Ministerul Învățămintului, de cadre didactice eminente, precum și prin tablourile înfățișînd pedagogi și ilustri oameni de știință români.

Vizitatorul se oprește cu interesa și placere la portretul în ulei al lui Constantin Meissner (1854–1942) lucrat de Costin Petrescu, la cel al lui V. Gr. Borgovan (1850–1923), portret împunită, executat în cărbune de pictorul Romano; la desenul caricatură foarte reușit, reprezentind pe profesorul N. Iorga, în 1935—îscălit doar cu inițialele M. T., sau la imaginea senină a marelui istoric August Trebonius Laurian (1820–1876), opera lui Sava Henția. O sculptură atribuită lui Fr. Storck reprezintă pe Gh. Costa-Foru.

Ultimale trei vitrine sunt afectate activității Muzeului pedagogic.

Expoziția Muzeului pedagogic grădește cunoașterea unor prețioase documente legate de dezvoltarea învățămintului românesc, cu dragoste și pricepere adunată în colecțiile tinărului muzeu.

VICTORIA POPOVICI

SIMPOZIONUL DE ARHEOMETRIE ȘI PROSPECTIUNE ARHEOLOGICĂ, OXFORD — 1969

Laboratorul de cercetări pentru arheologie și istoria artei, al Universității din Oxford (vezi Revista Muzeelor nr. 3, 1969) a reușit să concentreze atenția tuturor specialiștilor din Anglia și a unor reputați cercetători din alte țări, având drept interes comun arheometria (fizica aplicată la arheologie) și prospectiunea arheologică astfel că în 1969 la cel de-al 7-lea Simpozion Anual de la Oxford s-au întrunit circa 50 participanți din Anglia și din alte țări.

Este de menționat faptul că Laboratorul de cercetări de la Oxford, sub conducerea dr. E. T. Hall și dr. Martin J. Aitken atrage în egală măsură fizicieni, muzeografi și arheologi, care, anul acesta, au discutat pentru prima dată, în cadrul Simpozionului, și probleme de arheometrie, pe lîngă cele de prospectiune arheologică propriu-zisă. Deși funcționează doar din 1955, Laboratorul de la Oxford a imprimat un stil de cercetare și o pasiune, care au generat, în scurt timp, noi nuclei de cercetări similare, ca de exemplu în cadrul Facultăților de fizică ale Universităților Bradford și Essex, la Muzeul de Arheologie de la Edinburg, s.a. Legături strînsă se tin cu Laboratorul de cercetări de la British Museum, care își are începuturile în preziama primului război mondial; la fel cu alte două centre importante: Rheinisches Landesmuseum (Bonn) și Fundația Lerici (Roma). Această circulație de cercetători și informații științifice, făcută într-un spirit de colaborare și cu o rară pasiune — lipsită de ori și ce tendință de monopolizare a ideilor sau metodelor — și-a arătat din plin roadele, care folosesc azi celor interesanți: instituțiilor, cercetătorilor, amatorilor.

Simpozionul următor va avea loc la 21 martie 1970, referenții fiind invitați să se adreseze din noiembrie 1969 dr. M. J. Aitken (6 Keble Rd. Oxford), înr. ceilalți participanți din februarie 1970.

Ca o anticipare a publicării lucrărilor ultimului Simpozion în revista „Prospectiuni Arheologiche”, vol. 4, lată în cele ce urmăreză o sinteză a comunicărilor, în ordinea participării:

M. S. Tite (Univ. Essex): „Determinarea temperaturii de ardere a ceramicii vechi, prin măsurări amplă dilatărî termică”.

S-a făcut studiul mineralelor prezente în lutul ară și comparația argilei la ardere. Prezența

sau absența unor minerale și trăsarea curbelor cu fazele de dilatare și contractie — făcă de un etalon de silicat — au permis obținerea unor date importante asupra tehnologiei și productiei olăritului în trecut. S-a putut afila astfel că vasele neolitice din Irak au fost arse la temperaturi înalte. S-au studiat cupoane de olărit, procedindu-se la reconstruirea lor, însă tentativa s-a dovedit anevoieasă și costisitoare.

Dr. M. J. Aitken (Univ. Oxford): „Situarea actuală în metoda datării termoluminogene a ceramicii”.

Această recentă metodă absolută de dateare este încă în fază de explorare, pentru ridicarea preciziilor de la 10% la 5% (vezi „Revista Muzeelor” nr. 3, 1969). Destul de delicată este eliminarea oxigenului și înlocuirea lui completă cu azot. O altă dificultate constă în prelevarea corectă a probelor din teren pentru stabilirea exactă a radioactivității solului din care a provenit bucata de ceramică. Din această cauză, metoda nu este aplicabilă materialelor deja existente în muzeu, ci doar celor culese în acest scop, din sanctiere arheologice.

Cu toate acestea, precizia (10%) la ora actuală permite expertize de autenticitate. O teracotă română, reprezentind o „Diana la vinătoare”, oferită spre achiziție unui muzeu din Anglia, avea o vechime doar de... 100 ani! O altă explicativă a fost distincția vaselor de origine saxonă de cele din epoca fierului. Există de asemenea perspectiva extinderii acestei metode și la sticlărie.

Dr. H. Barker (British Museum): „Nou progres în metoda Carbon 14”.

Autorul a făcut o succintă prezentare a celor două instalări de dateare C-14, existente la Laboratorul de cercetări de la British Museum. A expus apoi inconvenientele: nedeterminarea unor soluții, incertitudinea ipotezei fundamentale asupra constantei în timp a radiației cosmice s.a. O interesantă correlare a constituit-o curba radioactivă trasată în urma datării C-14 a unui arbore sequoia, căruia îl se cunoaște vîrstă (numărul cercurilor).

D. Evans (Univ. Cardiff): „Prospectiune arheologică a castelului South Cadbury”.

Prospectiunea electromagnetă făcută timp de trei săptămâni, a pus în evidență elemente (mai mari de 0,75 m) din fundația castelului, precum și un sistem defensiv: sancturi adânci de 70 cm. Sanctile au fost la o echidistanță de un metru, care în zonele de anomalii s-a redus la 0,5 m. Autorul a întîmpinat dificultăți în interpretarea datelor și a nume în eliminarea efectelor anomalilor geologice propriu-zise.

E. J. Foster (Univ. Oxford): „Prospectiuni electromagnetice la Dolos”.

S-a întreprins o microprospectiune electromagnetă, în perimetru unei săli antice, scopul

cu un mozaic, care urma să fie transferat într-un muzeu. Cum obiectele metalice ce s-ar fi aflat eventual sub mozaic sănătatea generală atât de oxidație incit să se pot confunda cu terenul, s-a propus detectarea lor. S-au stabilit 150 anomalii suspecte și fi de interes arheologic, iar dintre acestea 50 au fost produse de monede de argint și bronz, precum și de două frumoase statuete din bronz.

N. S. Tite (Univ. Essex): Studiu comparativ al metodelor folosind gradiometru protonic, magnetometru cu polarizație inducă și măsură conductivitate solului.

Autorul a prezentat variația caracteristicilor aparatelor de prospecție arheologică în funcție de parametri fizici ca: susceptibilitate, viscozitate magnetică, conductivitate și. La fel a făcut o prezentare a puterii de rezoluție a diferitelor tipuri de anomalii arheologice (sănături, cuptoare, ziduri) cu diverse aparate de măsură.

A. J. Clark (Sectia Monumentelor Istorice, Ministerul Lucrărilor Publice, Londra): Studiu comparativ al unor metode de investigație aplicate în Yorkshire.

Autorul a pornit de la identificarea așa-numitelor «crop-marks» (semne de recoltă), care adesea trădează prezenta unor vestigii, în funcție de anotimpul și de oră (în cazul fotografierii). Metodele magnetice au indicat într-un asemenea loc o anomalie de circa 70 gamma. Fotografia în infraroșu nu a dat rezultate satisfăcătoare. În fine, în timpul excavațiilor s-a aflat un mormânt, în locul a ceea ce se credea să fie, după interpretarea «crop-marks-urilor», o roată de car roman.

Dr. A. Aspinall și J. Lynnam (Univ. Bradford): Metoda polarizării induce și compararea ei cu măsurătorile de rezistență.

Prezentarea a fost pur teoretică, de interes mai mult geografic și fără vreo referire precisă la prospecția arheologică, unde sunt aplicări.

Dr. I. Scollar (Rheinische Landesmuseum, Bonn): Programul SIMULA-A de simulare în ordinador a anomaliei magnetice de interes arheologic.

Ideeau fost următoarea: datele prospecției arheologice, măsurate în teren, ca valori magnetice (gamma), să fie introduse în ordinador, analizate după metoda Fourier și interpretate astfel, încit în final să prezinte sub formă grafică, o asociere de puncte, imprimate de ordinador, corespunzând proiecției bidimensionale a vestigilor prospecțate. Metoda este cunoscută în geofizică, însă pentru uzul strict al arheologiei, necesită precauții speciale de programare. Autorul a prezentat o serie de rezultate elocvente, dintre care ne-a pus cîteva la dispoziție.

Dr. R. Lemington (Fundatia Leric, Roma): Prospecții arheologici în Cehoslovacia și Italia.

A discutat rezultatele interpretării prospecției din vara

anului 1968 în Cehoslovacia, pe un sanctuar neolic, într-o așezare de 30 vître. Prospecția s-a făcut cu ajutorul magnetometrului protonic, punind în evidență încăperi și sănături. Se urmărește stabilirea faptului dacă așezarea respectivă dispune sau nu de un atelier propriu de prelucrare a fierului.

In Italia, cu ajutorul aerofotogrammetriei s-a observat o cetate antică, grecescă, în acărui centru se află o pată neagră, ce se presupunea a fi Agora. Această faptă trebuie confirmată de prospecție. Anomalii magnetice, prelucrate în ordinador, printr-o metodă isometrică de reprezentare grafică, tridimensională, au precizat un ansamblu arhitectonic, în preajma unui templu, dezvelit de arheologi.

CONSTANTIN ROMAN

ȘTEFAN IONESCU, PANAIT I. PANAIT: „CONSTANTIN VODĂ BRÎNCOVEANU”¹¹

Evocarea personalității unor mari conducători ai poporului român prin monografii ample, constituie una din preocupările de seamă ale istoriografiei contemporane din patria noastră. Astfel, în ultimii ani, au văzut lumina tiparului lucrările de mare interes, precum *Avram Iancu de Silviu Dragomir, Cusa Vodă de C. C. Giurescu, Iancu de Hunedoara de Camil Mureșan și. Sub egida Editurii științifice, în anul 1969, a apărut monografia Constantin Vodă Brîncoveanu. Viața. Domnia. Epoca*, întocmită de Ștefan Ionescu și Panait I. Panait, muzeografi la Muzeul de istorie a municipiului București. Lucrearea, redactată pe baza studierii unui bogat material edit și inedit, este alcătuită din zece capítole. Primul din acestea cuprinde o succintă analiză critică a istoriofiei subiectului tratat. În capitolul următor, autorii analizează istoria Tării Românești în contextul politic al Europei răsăritene din a doua jumătate a secolului al XVII-lea, îndeosebi în vremea domniei lui Șerban Cantacuzino. Capitolul III constă dintr-o multiplă și temeinică analiză a dezvoltării economice și sociale a Tării Românești în ultimele decenii ale aceluiși vîac 17 și începutul celui următor. Cinci capitole reinvievă în continuare viața și deopotrivă activitățile politice și diplomatică a lui Constantin Vodă Brîncoveanu, pînă în anul tragicului său sfîrșit. Capitolul IX prezintă efervența culturală și artis-

tică ce a marcat anii scoasăi domnilui, subliniind meritele ce și le-au cîștigat pentru realizările din acest domeniu atât Domnul, cât și unii din intîmpini săi colaboratori. Ultimul capitol, intitulat „Personalitățile lui Constantin Vodă Brîncoveanu și locul său în istoria românilor” înmânănochează, firesc, concluziile autorilor acestei grandioase și frâmintate pagini de istorie românească.

Din parcurgerea volumului reiese, mai întîi, că temeiul ce a chezășuit spectaculoasele succese dobândite pe diferitele tărîuri, consolidarea de ansamblu a țării, s-a datorat înțeleptei politicii economice promovată de către domnul muntean. Dezvoltarea agriculturii cu toate ramurile ei, a extractiei miniere, a schimbulor comerciale au permis să poată fi satisfăcute atît cererile crescînd ale Portiilor cit și nevoile interne ale Țării Românești.

De asemenea trebuie de menționat orizontul larg al politicii externe întreținute în acești ani, ceea ce a permis strînsă legătură cu Transilvania, Moldova și alte state. Timp de un sfert de vîac, Curtea Domnească din București a polarizat, prin diplomatie și inițiativele lui Brîncoveanu, aspirațiile de libertate de sub jugul străin ale popoarelor din Balcani. Întrînind relații strînse cu Imperiul otoman, cu Rusia, Imperiul habsburgic, cu Polonia, Anglia, Suedia, Venetia, Domnul a reușit să angreneze și să impună Tara Românească în circuitul politicilor externe europene.

Nu mai puțin remarcabile au fost dobândirile culturale ale epocii brîncovenesti, care marchează un adevarat revîririm în domeniul învățămîntului, tipăriturilor, arhitecturii, artelor minore etc. Din acest punct de vedere, domnia lui Constantin Vodă Brîncoveanu se înscrie ca un moment de maximă afirmare a artei medievale românești, rezultat firesc al unei intense dezvoltări interne, pe care s-au alătuit fericit elemente ale renașterii occidentale.

Monografia lui Constantin Vodă Brîncoveanu se prezintă ca o valoroasă contribuție, o izbită incercare de cuprindere a întregii arii de manifestări ale Tării Românești din epoca brîncovenescă, ce surprinde cu discernămînt principalele aspecte și implicări ale evenimentelor și personalității domnului muntean. Textul monografiei este completat de o bogată ilustrație, hărți, tabele genealogice și alte cîteva accesorii menite să ușura cîitorului întreprinderii. Se cuvine să subliniem faptul că ilustrarea cărtii și pe alcătuirea documentarea autorilor a fost înlesnită de bogatul fond privitor la domnia lui Constantin Brîncoveanu existent la Muzeul de istorie a municipiului București. Iată astăzi o dovadă de netînhăduit a însemnatății pe care o prezintă fondul documentar al multor instituții muzeale de la

¹¹ Ed. științifică, 464 pagini + hărți.